

ELEKTRONİK ÇEK'E İLİŞKİN KANUN ÇALIŞMALARINA YÖNELİK TÜRK TİCARET KANUNU (645, 756, 780, 1526) İLE İCRA İFLAS KANUNU'NUN (167) İLGİLİ MADDE HÜKÜMLERİ AÇISINDAN GÜNCEL BİR BAKIŞ*

CURRENT VIEW REGARDING CODE STUDIES ON ELECTRONIC CHECK FROM THE PERSPECTIVE OF RELEVANT PROVISIONS OF THE TURKISH COMMERCIAL CODE (1526, 780, 756, 645) AND THE EXECUTION AND BANKRUPTCY CODE (167)**

Dr. Öğr. Üyesi NAZIM AKSOY***

ÖZ

Bilindiği üzere ticari ilişkilerin çağdaş ve güncel bir hukuki zeminde kalabilmesi için teknolojik gelişmelerin takibi önem arz etmektedir. Günümüzde ticari ilişkilerin kredilendirme, tahsilat, vergi işlemleri gibi birçok finansal işlemler uzun zamandır bankacılık aracılığı ile dijital platformlarda gerçekleştirilmektedir. Çekle yapılan ödemelerin de rekabet edilebilirliğinin artırılması ve bu alandaki teknolojik alt yapının daha sağlam yasal zemine kavuşturulması konusunda kanun koyucu "e-çek" ile ilgili düzenleme hazırlığına girmiştir. Konuyla ilgili ilk çalışmaların Ticaret Bakanlığının gözetiminde Türkiye Bankalar Birliği nezdinde uzun zamandan beri yapıldığı bilinmekle birlikte, yakın zamanda yürürlüğe girmesi planlanan söz konusu düzenleme günümüzde "Elektronik Çek ve Bono Kanunu" başlıkla henüz taslak halindedir. Adı geçen taslağın kanunlaşması ile, elektronik çeklerin çağdaş bir dijital zemine kavuşturulması ve aynı zamanda uygulamadaki sorunların çözümüne katkı sağlanması hedeflenmektedir. Bu bağlamda söz konusu düzenlemenin sağlıklı bir şekilde uygulanması ve yeknesak hükümler içermesi bakımından TTK ve İİK'nun ilgili hükümlerinin gözden geçirilmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: E-Çek, E- İmza, Dijitalleşme, Ciro, Kıymetli Evrak.

ABSTRACT

As it is known, it is important to follow technological developments in order to keep commercial relations on a contemporary and up-to-date legal basis. Today, many financial transactions such as crediting, collection, tax transactions of commercial relations have been carried out on digital platforms through banking for a long time. In order to increase the competitiveness of payments made by check and to provide a more solid legal basis for the technological infrastructure in this field, the legislator has made preparations for the "e-check". Although it is known that the first studies on the subject have been carried out by the Banks Association of Turkey under the supervision of the Ministry of Trade for a long time, the said regulation, which is planned to come into force in the near future, is still in draft form as the "Electronic Checks and Bills Law". With the enactment of the aforementioned draft, it is aimed to bring electronic checks to a modern digital basis and also to contribute to the solution of the problems in practice. In this context, the relevant provisions of the TCC and EBC should be reviewed in order to ensure that the said regulation is implemented in a healthy way and contains uniform provisions.

Keywords: E-Check, E-Signature, Digitalization, Endorsement, Negotiable Instruments.

* (Araştırma Makalesi, Geliş Tarihi:25.11.2021/ Kabul Tarihi: 06.12.2021).

** Bu makale Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi tarafından 25 Ekim 2021 tarihinde düzenlenen "IV. Ticaret Hukuku Uluslararası Sempozyumu"nda sözlü tebliğ olarak sunulmuştur.

*** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, (naksoy@mehmetakif.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-1835-7476)

Atf/ Citation: **Aksoy**, Nazım (2021), "Elektronik Çek'e İlişkin Kanun Çalışmalarına Yönelik Türk Ticaret Kanunu (645, 756, 780, 1526) İle İcra İflas Kanunu'nun (167) İlgili Madde Hükümleri Açıklarından Güncel Bir Bakış", TFM, C: 7, S: 2, s. 179-190.

I. GİRİŞ

Çeklerin para gibi tedavül edilebilme özelliği ve ödemeler döngüsüne katkıda bulunarak el değiştirilmesindeki kolaylığı sebepleriyle ticari hayatta önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Günümüz ticari ilişkilerin dijital ortama aksettirilmesi ile birlikte teknolojik alt yapının yasal olarak karşılığının bulunması konusunda “e-çek” ile ilgili kanun taslağı mevcuttur. Bu taslak ile e-çeklerin genel anlamda, ekonomik ve hukuki sisteme kolayca dâhil edilebilmesi; özel olarak ise, internet bankacılığı üzerinden çeklerin düzenlenebilmesi, ciro silsilesinin kayıt altına alınması yöntemiyle sorunsuz izlenebilmesi, sahte çek durumunun ortadan kaldırılması, karşılıksız çeklerin engellenmesi, çek maliyetlerinin düşürülmesi gibi avantajları beraberinde getirmesi hedeflenmektedir. Çalışma ile de görüldüğü üzere, söz konusu taslağın kanunlaşmasıyla çeklerle yapılan ödemelerde birçok sorunun önüne geçilmesi öncelikli hedefleri oluşturmakla birlikte, çeşitli kayıtların yanı sıra erişim konusunda oluşabilecek muhtemel zorluklar ve güncellemeye muhtaç kanun hükümleri sistemi engelleyerek, çeklerin tedavülünde durumu daha karmaşık hale getirebilecektir. Bu bağlamda söz konusu kanunun yapımında e-çekte ulaşılabilirlik açısından kamu menfaati ile ticari teamüllerce benimsenmiş prensipler arasında mümkün olduğunca ince bir çizginin kanun koyucu tarafından dengeli bir şekilde gözetilmesi gerekecektir.

Bununla birlikte, söz konusu taslağın kanunlaşması ile çekle yapılan ödemelerin sistematik bir şekilde tamamen dijitalleşmesi düşünüldüğünde, diğer mevzuat hükümlerinin tamamında bu yönde alt yapı çalışmalarının bitirilmesi elzemdir. Ülkemizdeki mevcut yasal alt yapının, çeklerin fiziken

ibraz edilmeksizin Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik¹ kapsamında bankalar arasında takas yapılmasının uygun hale getirilmesiyle birlikte, e-çekler konusunda bu işlemlerin ayrıntılarının ve diğer ilgili kanuni istisnalar konusunda gereken düzenlemelerin yapılması gerekir. Ayrıca, ikincil yasal düzenlemelerle yapılan mevzuat değişikliklerinden kaynaklı görüş farklılıklarına yol verilmeden, doğrudan TTK, İİK gibi esas kanunlarda gereken güncellemeler yapılmalıdır.

Varakasız kıymetli evraktan bildiğimiz üzere, sermaye piyasası hukukunda kaydi sistemin kabul edilmesi ile kıymetli evrakta hakkın senede bağlanması esasının istisnası olarak kıymetli evrak niteliğindeki sermaye piyasası araçlarının senede bağlanmadan ihracı ve tedavülü (dolaşımı) mümkün hale getirilmiştir. Bunun gibi e-çeklerin tedavülünde usul ve esasların şüpheye ve yoruma açık olmayacak tarzda net bir şekilde düzenlenmesi gerekecektir. Bu bağlamda, çeklerin ana fonksiyonu olan ödeme amacının kuvvetlendirilmesi de göz önünde bulundurularak, e-çek transfer sisteminde e-çek defteri ve e-çek hesabının güvenli elektronik imza gibi araçlarla imzalanmasının usulü ve güvenliği konusunda tüm ilgili mevzuat hükümlerinin bir bütün olarak güncellenmesi gerekir. Özellikle, esas düzenlemelerden olan Türk Ticaret Kanunu (TTK) ile İcra ve İflas Kanunu'nun (İİK) ilgili hükümlerinin güncellenmesi gerekir. Çalışma ile söz konusu hükümlere değinilerek yapılması gereken güncellemeler belirtilmiştir.

¹ 09.06.2018 tarih ve 30446 sayılı Resmi Gazete.

II. ELEKTRONİK ÇEKİN ÖNEMİ

İnternetin yaygın olarak kullanılması son yıllarda kendini iyice aksettirmekle birlikte, özellikle de, son iki yılda Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) pandemi ilanı ile birlikte neredeyse tüm alanlarda sanal ortama geçildiğini söylemek mümkündür. Zira dijital ya da sanal ortamlarda sürdürülen uzaktan eğitim, e-devlet üzerinden yapılan işlemler, sanal mağazacılık, elektronik ticaret, elektronik ödemeler vs. günlük hayatımızı yakından etkilemektedir. Keza kamu kurumlarının ve özel sektörün yürüttüğü uzaktan çalışma, online toplantılar vs. farklı bir yaklaşımla yeni dünya düzeninin kurulduğunu gözler önüne sermektedir. Bu gelişmelere paralel bir şekilde devlet otoriteleri tarafından hijyen kuralları gereği fiziksel temasın azaltılmasına yönelik alınan tedbirler kapsamında artık birçok işlemlerin dijital ortamda yapılması teşvik edilmektedir. Bankacılık işlemlerinde önemli yeri olan çekle ödemelerin çevresel faktörlerdeki benzer uygulamalarda görüldüğü gibi, artık kâğıt ortamından ziyade dijital ortamlara aktarılması çağın gereklerine uygun bir adım olarak nitelendirilebilecektir. Dolayısıyla ülke kanun koyucularının hayatın olağan akışına uygun olarak fiziksel temasın azaltılması, çevre faktörlerin gözetilmesi, internet çağının gerekleri gibi etkenleri dikkate alarak ticari hayatın dinamiklerini bu yönde güncellemesi gerekecektir.

Ticari hayatın uygulamasında kâğıt çeklerin çalınması, kaybolması, tahrif edilmesi, sahte çek oluşturulması gibi birçok sorunla karşılaşılacaktır. Buna benzer risklerin ortadan kaldırılması adına elektronik çekin ticari hayata bir an önce girmesi ile çeke duyulan güven artacaktır. Özellikle çeklerde, çek defteri çek hesabı sahibine teslim

edildikten sonra çek hamilinin ödeme, tahsil ya da teminat verme amacıyla banka şubelerine gelmedikçe, çek keşidecisinin kaç adet çeki keşide ettiği bilinmemektedir. Bu durum çek kayıtlarının tutulmasını zorlaştırmaktadır.

Bununla birlikte, önemli diğer bir sorun da çek hesabı sahibinin yargı kararı gereği çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı olmalarıyla ilgilidir. Şöyle ki, mahkeme kararı ile çek keşide etme yasağı olan kişilerin elindeki boş çek yapraklarını ilgili bankaya geri vermeleri gerekirken, bu kişilerin ellerindeki çekleri geri vermelerini zorlayacak bir mekanizma yoktur. Uygulamada da sık sık karşılaşıldığı üzere, çek yasaklılarının ellerindeki çek yapraklarını keşide ederek hiçbir yasağı yokmuş gibi fiilen çek düzenlemeye devam etmeleri mümkündür. Bunun sonucunda ise çeke duyulan güven, takip işlemleri bakımından zorluklar ve genel anlamda kayıplara yol açıldığı doktrinde vurgulanmıştır². Dolayısıyla elektronik çek sistemi ile, çeklerin düzenleme aşamasından itibaren, nakde veya krediye dönüştürülmesi aşamasındaki tüm prosedürlerin takibinin kayıtlı ve sistematik olması sağlanacağından kayıt dışılığın önüne geçilerek ödemelerin daha hızlı olacağı düşünülmektedir. Zira elektronik çek düzenlenmesi ile, çeklerin ciro edilmesi vb. bütün işlemlerin mutlaka bir banka üzerinden yapılması zorunlu tutulacaktır. Bunun gibi, çeklerin fiziksel ortamda değil de, dijital ortamda keşide edilmesinin, maliyet ve zaman bakımında da tasarruf sağlanabileceğini söyleyebiliriz.

Elektronik çek, ABD, Kanada, Hong Kong, Hindistan, Avustralya gibi bazı ülkelerde³ görülmeyle birlikte, ülkemizde de finans sektörlerinin tarafından mevzuat çalışmalarına yönelik görüşmeler

² **Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal** (2019) Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 389 ve 396.

³ **Baytemür, Deniz** (2020) 'Elektronik Kambiyo Senetleri' (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, s. 73-80.

5-6 yıldır yapılmaktadır. Türk hukukunda konuyla ilgili ilk taslak 2018 yılı itibarıyla “*Elektronik Çek ve Bono Kanunu*” olarak ortaya çıkmış ve taslağının gerekçesinde yukarıda sıralanan ve çeklerin fiziki ortamdaki basılmasından kaynaklı olumsuzlukların bertaraf edilmesi, bunun gibi, operasyonel risklerin ortadan kaldırılması, kayıt dışılığın önüne geçilmesi gibi hedeflerin ön planda tutulduğu belirtilmektedir. Bunun yanı sıra, çeklerin artık fiziki ortamdaki koçanlar halinde değil de, bireysel olarak tek tek düzenleneceğinden henüz keşide edilmemiş ya da tedavüle girmemiş çeklerin banka nezdinde zorunlu bir karşılık bulundurulması gerekmeyeceğinden, ekonomiye dolaylı bir katkı olarak değerlendirilebilecektir⁴.

Elektronik çekin öneminden bahsederken son olarak belirtmek gerekir ki, bankalar günümüzde çek yapraklarının basımı konusunda yurt dışından temin ettikleri kâğıtlara yüksek bedeller ödemekte ve toplu şekilde önceden bastırılan çek koçanlarını stoklarında saklanmaktadır. Bunun yanı sıra, bankalar tarafından tahsil ya da teminat amacıyla fiziki ortamda aldıkları kâğıt çeklerin ticari ağındaki birimlere (şubeler, merkez vs.) taşınmakta ve saklanmaktadır. Dolayısıyla bu durumlar bankalara ek maliyetler yüklemektedir. Uygulamada görüldüğü üzere, bankaların müşterilere yükledikleri söz konusu maliyetleri ortadan kaldıracığı düşünülerek, elektronik çeklerin bu tali bir faydası olarak da nitelendirilebilecektir. Tabii ki taslağın kanunlaşması döneminde reel olarak nasıl bir yol izleneceği henüz bilinmemektedir.

Bununla birlikte, e-çeklerde çeşitli kayıtların yanı sıra diğer bilgilere erişim konusunda oluşabilecek zorluklar ve güncellemeye muhtaç kanun hükümleri sistemi engelleyerek, çeklerin tedavülünde durumu daha karmaşık hale getirebilecektir. Bu bağlamda söz konusu kanunun yapımında e-çekte ulaşılabilirlik açısından kamu menfaati ile ticari temüllerce benimsenmiş prensipler arasında mümkün olduğunca ince bir çizginin kanun koyucu tarafından dengeli bir şekilde gözetilmesi gerekecektir. Bunun gibi, söz konusu kanun yapımında sistemin tamamen dijitalleşmesi düşünüldüğünde diğer mevzuat hükümlerinin tamamında bu yönde alt yapı çalışmalarının bitirilmesi elzemdir. Ülkemizdeki mevcut yasal alt yapının, çeklerin fiziken ibraz edilmeksizin Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik kapsamında bankalar arasında takas yapılmasının uygun hale getirdiği doktrinde belirtilmişse de⁵, e-çekler konusunda bu işlemlerin ayrıntılarının ve diğer ilgili kanuni istisnalar konusunda gereken düzenlemelerin de yapılması gerekir. Nitekim, ikincil yasal düzenlemelerle yapılan mevzuat değişikliklerinden kaynaklı görüş farklılıklarına yol verilmeden, doğrudan TTK, İİK gibi esas kanunlarda gereken güncellemelerin yapılmasının daha fonksiyonel bir yol olacağı kanaatindeyiz.

III. TÜRK TİCARET KANUNU (645, 756, 780, 1526) AÇISINDAN DEĞERLENDİRME

Bilindiği üzere, ticari ilişkilerde esas olarak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) hükümleri dikkate alınmakla birlikte, çeklerle ilgili hükümler,

⁴ Konuyla ilgili geniş bilgiler için bkz. **Çotuksöken**, Emre (2020) ‘Dijitalleşme, Elektronik Çek ve Blockchain İlişkisi’, Finans Hukuku Gündemi Dergisi, S: 4, s. 2 <https://www.kanunum.com/dergiler/finans-hukuku-gundemi-dergisi>, s.e.t. 02.10.2021

⁵ Günümüzde kullanılıyor olmasıyla 02.07.2018 tarihli Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik hükümleri gereği

fiziki çeklerle birlikte, e-çek sistem altyapısının ilk ve en önemli kısmını Takasbank nezdinde yürütülmekte olan takas sistemi oluşturmaktadır. Konuyla ilgili bkz. **Teveoğlu**, Mete (2021) ‘Elektronik Çek ve Bono Kanunu Teklifi ile Yapılması Planlanan Düzenlemelere Dair Düşünceler’ Bilişim Hukuku Dergisi, S:1, C:3, s. 53. dn. 53. (31-75).

yine söz konusu kanunun yanı sıra 5941 sayılı Çek Kanunu (ÇekK) ile de düzenlenmiştir. Elektronik Çek ve Bono Kanunu'nun (EÇBK) yürürlüğe girmesi ile birlikte özel ve yeni tarihli olması sebebiyle bu kanunun hükümleri yukarıda zikredilen kanunlarla çatıştığı durumlarda EÇBK hükümleri uygulanacaktır. Eksiklik olduğunda ise elektronik çekler hakkında, niteliğine uygun düştüğü oranda TTK ve ÇekK hükümleri uygulanacaktır. Dolayısıyla EÇBK'nın yasalaşması ile birlikte, çeklere yönelik üç kanuni düzenlemeden bahsedilebilecektir. Bu üç farklı düzenleme yerine kanun koyucunun esas kanun olan TTK'nın ilgili hükümlerinin günün koşulları gereği güncellemesi genel kanun-özel kanun, eski tarihli kanun- yeni tarihli kanun çatışmalarına ve farklı yorumlardan kaynaklı tereddütlere yol verilmemesi adına çeklere yönelik daha sade ve pratik bir düzenleme olarak nitelendireceği kanaatindeyiz.

Bununla birlikte, çeklere ilişkin hükümler TTK'nın 780-823'üncü maddelerinde düzenlenmiştir. Söz konusu hükümlerden anlaşılacağı üzere, kanuni düzenlemede, her ne kadar çekler ödeme aracı olarak nitelendirilse de, uygulamada, çeklere vade konularak birer kredi aracına dönüşmesi ile çeklerin, fonksiyonel olarak ana amacının dışına çıktığı gözlemlenmektedir. Bu durumun da uygulamada birçok soruna zemin hazırladığı bilinmektedir. Bilindiği üzere TTK'nın m. 795 hükmüne göre çek görüldüğünde ödenir, buna aykırı herhangi bir kayıt yazılmamış sayılmaktadır. Oysa ÇekK'nunda konuyla ilgili düzenlemede "*İleri düzenleme tarihli çekle...*" (m. 3/8) denilerek gerek ilk önce 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun (Çek Kanun) ile daha sonra da 5941 sayılı ÇekK ile çeklerde vadeli

çeklerin mümkün olabileceği görülmektedir. Bu hükümlerle de denilebilir ki, konuyla alakalı TTK'nın ilgili hükmündeki husustan vazgeçilmiştir. Bu durumun sebebini ticari hayatın uygulamasının oluşturduğu, sonuç olarak çekler bakımından vade esasının kabul edildiği ve fiili durumun giderek benimsendiği görülmektedir⁶. Dolayısıyla mevzuat açısından bakıldığında aynı konuda yürürlükte bulunan iki kanunun (TTK ve ÇekK) arasında fiili uygulama sonucunda farklılıklar mevcuttur. Bu durumda da genel kanun özel kanun çatışması durumu söz konusu olmakta ve böyle bir durum Yargıtay tarafından 04.06.1958 tarihli ve 15/6 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı'nda şu şekilde ifade edilmiştir: "*Umumi hükümle hususi hüküm karşılaştığı zaman, hadiseye ancak hususi hükmün tatbik olunabilmesi, hukukun umumi kaidelerindedir*"⁷. Aslında burada kanun koyucunun gerçek amacına bakılması gerekmektedir. Zira bazen bir konunun genel bir kanunla düzenleme ile birlikte belirli bir kısmının özelliklerinden ötürü ayrıca düzenlenmesi mümkündür. Böyle durumlarda kanun koyucu bir olayda genel kanun yerine o konuya münhasır özel kanunun uygulanmasını isteyebilir. Tabii ki bu gerekçe her zaman geçerli olamaya da bilir. Zira kanun koyucu bir konuda özel kanun çıkarmakla birlikte özel ve genel kanundan hak sahibinin durumunu iyileştirmek veya yeni imkânlar tanımak adına hak sahibine seçimlik hak vermiş olabilir. Keza genel hükümle birlikte özel hükmün genel hükme tamamlayıcı olması da hedeflenebilir. Bu doğrultuda denilebilir ki, özel hüküm genel hükmü bertaraf eder demek her hâlükârda isabetli

⁶ Mertol, Can (2012) Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Ankara, İmaj Yayınevi, s. 145

⁷ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Çağa, Tahir (1991) 'Özel Hüküm Genel Hükmü Daima Bertaraf Eder Mi?' Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S: 3, C: 3, s. 371

olmayacaktır. Bu durumun tespiti için kanun koyucunun asıl iradesine bakmak gerekir⁸.

Bilindiği üzere, TTK'nın 780'inci maddesinde çeklerin unsurları sıralanırken: "(1) Çek;

a) Senet metninde "çek" kelimesini ve eğer senet Türkçe'den başka bir dille yazılmış ise o dilde "çek" karşılığı olarak kullanılan kelimeyi,

b) Kayıtsız ve şartsız belirli bir bedelin ödemesi için havaleyi,

c) Ödeyecek kişinin, "muhatapın" ticaret unvanını,

d) Ödeme yerini,

e) Düzenlenme tarihini ve yerini,

f) Düzenleyenin imzasını" içermektedir. Yine TTK'nın 756'ncı maddesinin atfı ile: "(1) Poliçe üzerindeki beyanların el ile imza edilmesi gerekir." hükmü yer almaktadır (TTK m. 756/1, m. 818/1 (r)). Bunun yanı sıra, TTK'nın 1526'ncı maddesinde: "Poliçe, bono, çek, makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetler güvenli elektronik imza ile düzenlenemez. Bu senetlere ilişkin kabul, aval ve ciro gibi senet üzerinde gerçekleştirilen işlemler güvenli elektronik imza ile yapılamaz." hükmü ile elektronik imza ile söz konusu işlemlerin yapılamayacağı hüküm altına alınmıştır (TTK m. 1526/1). Durum bu şekilde olmakla birlikte, tasarrufların EÇBK olarak mevcut haliyle yürürlüğe girmesi durumunda, benzer sorunların yine yaşanabileceği anlaşılabilecektir. Zira Tasarıda, elektronik çeklerde, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nda (EİK) tanımlanan güvenli elektronik imzanın veya elektronik kimlik doğrulama yöntemlerinin kullanılabilmesi, diğer bir ifade ile, çeklerin en başta elektronik

imza ile imzalanamayacağına yönelik TTK'daki kuralın değişeceği belirtilmektedir. Burada hemen değinmek gerekir ki, EİK'nın 5'inci madde hükmünde güvenli elektronik imza ile yapılan işlemlerde, elle atılan imzanın hukuken tüm sonuçlarını doğuracağı hüküm altına alınmış, istisnai olarak ise kanunların resmî şekil ya da herhangi bir özel bir mersimle yapılması gereken işlemleri, güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemeyeceği belirtilmiştir (m. 5)⁹. Dolayısıyla EİK'daki söz konusu hükümle TTK'daki 818/(r) bendi atfıyla 1526 hükmünün paralel bir düzenleme olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, 1512 sayılı Noterler Kanunu'nda (NK) ise 02.12.2014 tarihinde yapılan değişiklik ile elektronik ortamdan fiziki olarak örnek çıkarılan belgelerin asılları ile aynı olduğu belirtilerek noterlikçe imzalanması ve mühürlenmesine imkân tanınmıştır (m. 198/A-3f). Durum bu şekilde olmakla birlikte, mevzuatın güncel durumuna göre e-çeklerin fiziki olarak çıktılarının alınarak noterler tarafından onaylanması ve bu şekilde tüm fiziki ortamdaki sonuçların yapılabileceği anlamı çıkarılsa da, yine çeklerin çalınması, kaybolması, ciro zincirindeki kayıtsızlık ve diğer tüm olumsuz durumların tekrar yaşanabileceğinden EÇBK'nın hedeflerinden çıkılacağı kanaatindeyiz.

Bunun gibi, yine TTK'nın "Kıymetli evrakın tanımı" başlıklı madde 645 ile "Senetten doğan borç" sonrasında 646'ncı maddesinde yer alan hükümlerle kıymetli evrakın içerdikleri hakkın, senetten ayrı olarak ileri sürülemeyeceği, başkalarına devredilemeyeceği ve senet borçlusunun, ancak senedin teslimi ile ödemenin gerçekleşeceği hüküm altına

⁸ Bu yönde bkz. Çağa, s. 368 vd.

⁹ Bu konuda da elektronik imza ile çeklerin yapılabilmesi konusunda istisnai bir hükmün EİK'ya eklenmesi gerektiği yönünde bkz. Çotuksöken, s. 6.

alınmıştır (TTK m. 645/1 ve 646/1)¹⁰. Oysa EÇBK'nın yürürlüğe girmesi ile fiziki ortamda herhangi bir senetten bahsedilemeyeceğinden, senet tesliminden söz edilmesi abesle iştigale sebep olacaktır. Dolayısıyla kanun koyucunun varakasız kıymetli evrak sürecinde kaydi sisteme geçişte yaşanan çözümsel yaklaşımın EÇBK bağlamında yapılması önerilebilir. Zira varakasız kıymetli evrakta kaydi sisteme hemen geçilmemiştir. Öncelikle Sermaye Piyasası Kurulu'nun 25.09.1997 tarihli kararı doğrultusunda sermaye piyasası araçlarının toplu saklanması açısından “müşteri ismine saklama” yöntemine geçilmiş, Mayıs 1999'dan itibaren bu sistemin uygulanmasına başlanılmıştır. Bunun yanı sıra, sermaye piyasası araçlarının aracı kurumlar nezdinde saklanmasından vazgeçilerek TAKAS-BANK'ın sermaye piyasası araçları açısından yetkilendirilen tek kuruluş haline gelmesi ile birlikte sermaye piyasası araçlarının kaydi değer olarak izlenmesine olanak verecek yasal sürece geçilmiştir. Bu süreç çerçevesinde Sermaye Piyasası Kanunu'nun 22'nci maddesinin (n) bendi ile Sermaye Piyasası Kurulu'na (SPK) kaydi değerle ilgili düzenlemeler yapma yetkisi veren 558 sayılı Kanun Hükmünde Kararname değiştirilerek SPK'nın kaydi değerle ilgili düzenleme yapma yetkisi genişletilmiştir. Bununla birlikte sermaye piyasası araçlarının kaydi değer haline getirilmesinin yanında kaydi değer haline getirilen sermaye piyasası araçlarının kaydedileceği resmi sicil ile ilgili düzenleme yapma yetkisi de Sermaye Piyasası Kurulu'na verilmiştir. EBÇK'nın taslağında, konuyla ilgili sadece Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi'nin Elektronik Çek ve Bono Sistemi'ni kurma ve işletme yükümlülüğünde olacağı belirtilmiştir. Bu Merkezi'n hangi usul ve yöntem ile sistemi işleteceği ancak kanunun yürürlüğe girdiği

dönemde anlaşılacaktır. Dolayısıyla bu hususla, elektronik çeklerde de benzer prosedürlerin işletileceği ve Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi'nin tıpkı SPK gibi yetkilendirildiği söylenebilir¹¹.

Bu bağlamda kanun koyucu tarafından, aceleci davranmadan, ya söz konusu taslaktan tamamen vazgeçilerek üçüncü bir kanuni düzenlemeye gitmeden doğrudan TTK'ya ilgili hükümlerin eklenmesi, ya da en azından EBÇK'nın TTK ile uyumlu hale getirilmesini temin etmek amacı ile yukarıda sıralanan TTK'nın 645, 756, 780, 1526 gibi maddelerinin söz konusu düzenlemenin yürürlüğe gireceği tarihle paralel bir şekilde güncellemesi gerekecektir. Bununla birlikte, her iki ihtimalde de varakasız kıymetli evraktaki süreçleri, diğer bir ifade ile, elektronik çeklerde de benzer prosedürlerin işletilerek Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi'nin tıpkı Sermaye Piyasası Kurulu gibi sistemi işletebilmesi konusunda ilgili düzenlemeleri gözden geçirmesi gerektiği kanaatindeyiz.

IV. İCRA İFLAS KANUNU (167) AÇISINDAN DEĞERLENDİRME

Ticari hayatta ödeme aracı olarak kullanılan çekin tahsili TTK'dan ziyade İcra ve İflas hukukuna göre İİK hükümleri doğrultusunda yapılmaktadır. İİK'ya göre ise, bir çekin tahsili bakımından kambiyo senetlerine özgü takip yollarından haciz yoluyla takip (İİK m. 168-170b) ve iflas yoluyla takip (İİK m. 171 vd.) olmak üzere iki acıdan tahsili mümkündür. Bunun yanı sıra, bir çekin karşılıksız çıkması durumunda İİK'nın kambiyo senetlerine ilişkin ve kendine özgü takip yoluna ek olarak genel

¹⁰ Aynı yönde bkz. **Çotuksöken**, s. 5 vd.

¹¹ Varakasız evraktaki süreçlerle ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz. **Ünal**, Mücahit (2011) 'Sermaye Piyasası Araçlarının

Kaydileştirilmesi', Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S:1, C:19, s. 238 vd.

haciz yolu ile de takip yapılabilir¹². Bu bağlamda örneğin rehin cirosu veya bir alacağa teminat olarak verilmiş olan çeklerin borcun yerine getirilmemesi durumunda, rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takibinin mümkün olduğunu belirtmekte yarar vardır¹³. İİK'nın 45'inci maddesine göre, bir alacak rehinle temin edilmişse, bu alacağın borçlusu iflasa tabi şahıslardan dahi olsa, alacaklı ancak rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilir. Madde devamında rehlin tutarı söz konusu borcu ödemeğe yetmediği takdirde alacaklının kalan alacağı için haciz veya iflas yoluyla borçluyu takip edebilecektir (İİK m. 45/1). Bu maddeden anlaşıldığı kadarıyla, bir alacaklının alacağını rehinle teminatı durumunda sadece rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takibe gitme zorunda kalacağıdır. Bununla birlikte, kanun koyucu tarafından kambiyo senetlerine ilişkin takipte bu konuda bir istisna getirilmiştir. Şöyle ki, İİK'nın m. 45/3' göre, kambiyo senetleri hakkındaki 167'nci madde hükmü saklı tutulmuş, kambiyo senedine dayanan alacaklı, alacağını rehinle temin etmiş olsa bile, önce rehlin paraya çevrilmesi yoluna başvurması gerekmeden, alacağına kavuşmak için, borçlusu aleyhine kambiyo senetlerine özgü haciz veya iflas yolu ile takip yapabilecektir¹⁴. Usulüne uygun olarak bankaya ibraz edilen çek hesabında herhangi bir karşılık olmadığı veya kısmen karşılıksız bir çek söz konusu ise, alacaklı tarafından, kural olarak, çekin aslının icra müdürlüğüne ibrazı gerekirdi (İİK m. 167/2). Çekin aslının icra dairesine teslim edilmesinde güdülen amacın kambiyo senetlerinin icraya teslimi ile artık senedin tedavül yeteneğinin ortadan kaldırılarak

alacaklıların kötü niyetli davranışlarının önüne geçilmesidir¹⁵. Bununla birlikte, İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği'ne (İİKY) göre kısmi ödemeli çeklerde çekin aslının banka bünyesinde kalması gerekeceğinden dolayı, banka, çekin ön ve arka yüzünün fotokopilerini onayladıktan sonra bu fotokopileri alacaklıya teslim eder (İİKY m. 21/c). Bununla da kanun koyucu tarafından, çekin aslının icra müdürlüğüne ibrazına istisna getirilerek, çekin bankaca onaylanmış fotokopisi ile takibinin mümkün olabileceği düzenlenmiştir (ÇekK m. 3/4)¹⁶. Dolayısıyla çek alacaklısı yetkili icra müdürlüğüne takip talebi ile birlikte takibe konulmak üzere söz konusu çekin banka tarafından karşılıksızdır anlamını içeren onaylanmış fotokopisini verir. Evrakın icra müdürlüğüne geçmesi ile resmi olarak takip başlamış olur. Bu arada takibin dijital ortamda başlatıldığı durumlarda alacaklının en geç üç gün içinde çek aslının takibin yapıldığı icra müdürlüğüne fiilen teslim edilmesi gerekir, aksi takdirde ödeme emri düzenlenmez (İİKY m. 21/ son). Bu takip talebi üzerine icra müdürlüğünün hazırladığı ve borçluya gönderdiği ödeme emri ile senet borçlusuna 10 gün içinde borcun ödenmesi ihtar edilir. Bununla birlikte, borçluya borcunun ödenmesi için gönderilen ödeme emrinin tebliğinden itibaren başlayan 5 günlük itiraz süresi de verilmiş olur. Borçlu ödeme emrinin tebliğinden itibaren 5 gün içinde çekteki imzanın kendisine ait olmadığını (İİK m. 168/4) veya borcun zamanaşımına uğradığı vs. defî ve itirazları ileri sürerek borçlu olmadığını (İİK m. 168/5) yetkili icra mahkemesine şikâyet edebilir¹⁷. Bu itirazlar hak düşürücü süreye tabi olduğundan süresi içinde

¹² **Atalı, Murat/ Ermenek, İbrahim** (2021) İcra ve İflâs Hukuku, (Takip Hukuku I - Takip Hukuku II), Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, s. 182.

¹³ **Helvacı, Mehmet** (2013) 'Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları', Journal of Istanbul University Law Faculty, S: 2, C: 71, s. 190.

¹⁴ **Helvacı, s. 168.**

¹⁵ **Atalı/ Ermenek, s. 183.**

¹⁶ Bu yönde bkz. **Atalı/ Ermenek, s. 184.**

¹⁷ Çeke dayanılarak yapılacak haciz yolu ile takipte çek hamilin (senet alacaklısının) yerleşim yeri icra dairesinin de yetkili olması gerektiği ileri sürülmüştür. Bkz. **Deliduman, Seyithan / Narbay Şafak** (2001) Kambiyo Senetlerinden Çeke

yapılması zorunludur. İtirazların süresi içinde yapılmaması durumunda ise borç kesinleşmiş olur ve artık haciz işlemine geçilir. Hemen belirtmekte gerekir ki, genel takip yolu ile hacizden farklı olarak (İİK m. 66/ İlk cümle) takip talebine özgü takip yolunda söz konusu itirazlar satıştan başka icra takip muamelelerini durdurmaz (İİK m. 169/ son cümle)¹⁸. Dolayısıyla kısaca açıklamaya çalıştığımız çeklerin takibinden anlaşılacağı üzere, kural olarak çek aslının veya istisnai olarak (kısmi ödemelerde) çekin bankaca onaylanmış fotokopisinin fiziki olarak teslimi kanunen aranan zorunluluktur¹⁹.

EBÇK'nın şu anki mevcut taslağında, elektronik çekin kısmen ya da tamamen karşılıksız çıkması durumunda ÇekK'nın m. 3/5-6 fıkrası hükmü gereği banka ödemekle yükümlü olduğu tutarı ödeyecektir. Bununla birlikte ilgili banka tarafından, karşılıksız çıkan çekler sisteme iletilecek ve bu çeklerin yasal takibe konu olması ile sistem üzerinden bilgiler UYAP'a aktarılacaktır. Bunların yanı sıra, elektronik çekin haczinde sisteme buna ilişkin kaydın konulacağı ve çekin tahsili halinde meblağ tahsilatı alan bankanın ilgili icra müdürlüğüne aktarılacağı, tahsilatın yapılamadığı hallerde ise durumun icra müdürlüğüne bildirileceği de düzenlenmiştir. Dolayısıyla çeklerin asıllarının tesliminin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği konusunda net bir açıklama olmadığından tüm işlemlerin kaydi olarak UYAP üzerinden yapılacağı anlaşılmaktadır.

Bilindiği gibi, 2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nun (İİK) 167'nci maddesinde çek, poliçe ve bono gibi kambiyo senetlerinin takibinde alacaklı

özel usullere göre haciz veya iflas yoluyla borçlusunu takip edebilmektedir. Yine aynı maddenin devamında bu özel usulle yapılacak takipte kambiyo senedinin aslını ve borçlu adedi kadar tasdikli örneğini eklemeye mecbur olduğu belirtilmiştir. EBÇK'daki kaydi sistem üzerinden işlemlerin yapılması durumunda ise bırakın çeklerin asıllarının, tasdikli örneğinin dahi tesliminin gerektirmeyeceği sonucu çıkmaktadır. Bu durumda söz konusu düzenleme İİK'nın m. 167/2 hükmüne aykırılık oluşturacaktır. Zira maddede:

"Madde 167 – (Değişik: 18/2/1965-538/80 md.)

Alacağı çek, poliçe veya emre muharrer senete müstenit olan alacaklı, alacak rehinle temin edilmiş olsa bile, bu bölümdeki hususi usullere göre haciz yolu ile veya borçlu iflasa tabi şahıslardan ise iflas yolu ile takipte bulunabilir.

Alacaklı, takip talebinde 58 inci maddedeki hususlardan başka iflasa tabi borçlusunu aleyhine haciz ve iflas yollarından hangisini istediğini bildirmeye ve takip talebine kambiyo senedinin aslını ve borçlu adedi kadar tasdikli örneğini eklemeye mecburdur." hükmü yer almaktadır.

Konuyla ilgili Hukuk Genel Kurulu'nun 2014/1129 E., 2016/603 K. sayılı içtihadında: *"Alacaklının takip talebine çek aslını eklemesi yeterli olup, icra dairesinin çeki teslim almaması ödeme emrinin iptalini gerektirmez. Taraflar arasındaki "şikayet" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; İstanbul 16. İcra Hukuk Mahkemesince şikayetin kabulüne dair verilen 07.02.2013 tarihli 2013/151 Esas,*

Dayanarak Yapılan Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Yetkili İcra Daireleri, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, C: 1, İstanbul, Beta Yayınevi, s. 637 vd.

¹⁸ **Atalı/ Ermenek**, s. 186.

¹⁹ Hem Yargıtay ve hem de öğretilerde icra müdürünün, senet aslının, borca itiraz süresi bitene kadar icra dairesinde

muhafaza edilmesi gerektiği görüşü hakimdir. Bkz. Yargıtay 12. HD 21.10.1971 tarihli ve E. 1971/10096, K. 1971/10565 sayılı karar; Ayrıca bkz. **Kuru**, Baki (2006) İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, İkinci Tıpkı Bası, İstanbul, Türmen Kitabevi, s. 653.

2013/142 Karar sayılı incelenmesi davalı-alacaklı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 16.09.2013 gün ve 2013/18715 E., 2013/28613 K. Sayılı ilamıyla; (...Alacaklı tarafından çeke dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla başlatılan takibe karşı borçlunun, takip dayanağı çek aslının icra kasasında olmadığını ileri sürerek ödeme emrinin iptali istemi ile icra mahkemesine başvurduğu, mahkemece, çek aslının icra müdürlüğü kasasına alınmadığı gerekçesi ile şikayetin kabulü ile ödeme emrinin iptaline karar verildiği görülmüştür. İİK'nun 167/2. maddesi gereğince, alacaklı, takip talebine kambiyo senedinin aslını ve borçlu adedi kadar tasdikli örneğini eklemeye mecburdur. Somut olayda, alacaklının çeke dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başladığı, takip talebine çek aslını eklediği, ancak icra müdürlüğüne çek aslı görüldükten sonra icra kasasının yetersiz olduğundan bahisle alacaklı vekiline imza karşılığı teslim edildiği anlaşılmaktadır. Alacaklı, İİK'nun 167/2. maddesi gereğince takip dayanağı çek aslını takip talebine ekleyerek icra müdürlüğüne ibraz etmek suretiyle üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirmiştir. Bu durumda, takip konusu çek aslı, takip tarihi itibarıyla takip talebine eklenmiş olduğundan, mahkemece şikayetin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile hüküm kurulması isabetsizdir.) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Bu karar üzerinde Hukuk Genel Kurulu: "Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul

ve yasaya aykırı olduğunu..." belirterek 11.05.2016 gününde oybirliği ile verdiği kararlarla kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla başlatılan takipte, takip talebi ile birlikte takibe konu çeklerin asıllarının tesliminin önemli ve yeterli olduğu anlaşılmaktadır²⁰. Bu bağlamda EBÇK'nın yasalaşması ile birlikte yeknesak hükümler içermesi bakımından konuyla ilgili İİK'da değişikliğe gidilerek, örneğin m. 167/2 hükmüne "elektronik çeklerin takibi bu hükmün dışındadır/hükümler saklıdır" gibi benzer istisnai bir düzenlemenin madde kapsamına eklenerek yer almasının uygun olacağı kanaatindeyiz.

IV. SONUÇ

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşıldığı üzere, Türk kanun koyucusu uzun yıllardan beri küresel boyuttaki gelişmeleri günümüz teknolojilerine ayak uydurması bakımından paralel bir şekilde ticari ilişkiler kapsamında gerekli düzenlemeleri yapma çabası içine girmiştir. Her geçen gün dijitalleşen dünyada, özellikle de pandemi vs. etkenler sonucunda temassız işlemler, bankacılık, e-ticaret, eğitim gibi neredeyse her alanda kendisini iyice hissettirmektedir. Teknolojik gelişmelerin takibi bakımından yapılacak olan düzenlemelerin bir uyum içinde sürdürülmesi de hayli önem arz etmektedir. Bu bağlamda, ticari hayatın uygulamasında yer alan çeklerin birer bankacılık işlemi olduğu gerçeği de dikkate alındığında, operasyonel olarak sorunların yaşanmasını engellenmesi için yeknesak düzenlemelerin olması gerekmektedir.

Varakasız kıymetli evraktan bildiğimiz üzere, sermaye piyasası hukukunda kaydi sistemin kabul edilmesi ile kıymetli evrakta hakkın senede bağlanması esasının istisnası getirilerek kıymetli

²⁰ <https://www.turkhukusitesi.com/serh.php?did=16553>
s.e.t. 02.10.2021

evrak niteliğindeki sermaye piyasası araçlarının senede bağlanmadan ihracı ve tedavülü (dolaşımı) mümkün hale getirilmiştir. Bunun gibi e-çeklerin tedavülünde usul ve esasların şüpheye ve yoruma açık olmayacak tarzda net bir şekilde düzenlenmesi gerekecektir. Bu bağlamda, çeklerin ana fonksiyonu olan ödeme amacının kuvvetlendirilmesi de göz önünde bulundurularak, e-çek transfer sisteminde e-çek defteri ve e-çek hesabının güvenli elektronik imza gibi araçlarla imzalanmasının usulü ve güvenliği konusunda tüm ilgili mevzuat hükümlerinin bir bütün olarak güncellenmesi gerekir. Bu bağlamda da çalışmada belirtildiği üzere, öncelikle ana kanunlarda TTK ve İİK'nın ilgili hükümlerinin ivedilikle güncellenmesi gerekmektedir. Uygulamadaki mevcut sorunlar henüz çözülmeyen dijital platformdaki yazılımsal tehditler de dikkate alınarak en üst düzeyde sıkı bir kontrol mekanizması ile güvenliğin sağlanması gerekir. Bunlar sağlandıktan sonra artık gerekirse güvenli mobil uygulamalar aracılığı ile de tıpkı fiziki imzalanan çekler gibi ilgililerce çeklerin kolaylıkla keşide edilebilmesi sağlanabilecektir.

KAYNAKÇA

Atalı, Murat/ Ermenek, İbrahim (2021) İcra ve İflâs Hukuku, (Takip Hukuku I - Takip Hukuku II), Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları.

Baytemür, Deniz (2020) 'Elektronik Kam-biyo Senetleri' (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Çağa, Tahir (1991) 'Özel Hüküm Genel Hükümü Daima Bertaraf Eder Mi?' Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S: 3, C: 3, s. 366-375.

Çotuksöken, Emre (2020) 'Dijitalleşme, Elektronik Çek Ve Blockchain İlişkisi', Finans Hukuku Gündemi Dergisi, S: 4, s. 1-11 <https://www.kanunum.com/dergiler/finans-hukuku-gundemi-dergisi>, s.e.t. 02.10.2021

Deliduman, Seyithan/ Narbay Şafak (2001) Kambyo Senetlerinden Çeke Dayanarak Yapılan Kambyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Ta-kipte Yetkili İcra Daireleri, Prof. Dr. Hayri Doma-niç'e 80. Yaş Günü Armağanı, C: 1, İstanbul, Beta Yayınevi.

Helvacı, Mehmet (2013) 'Kambyo Senetle-rine Özgü Takip Yolları', Journal of Istanbul Uni-versity Law Faculty, S: 2, C: 71, s. 165-191.

Mertol, Can (2012) Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Ankara, İmaj Yayınevi.

Kuru, Baki (2006) İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, İkinci Tıpkı Bası, İstanbul, Türkmen Kita-bevi.

Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal (2019) Kıy-metli Evrak Hukuku Esasları, İstanbul, Vedat Ki-tapçılık.

Tevetoğlu, Mete (2021) 'Elektronik Çek ve Bono Kanunu Teklifi ile Yapılması Planlanan Dü-zenlemelere Dair Düşünceler' Bilişim Hukuku Der-gisi, S:1, C:3, s. 31-75.

Ünal, Mücahit, (2011) 'Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi', Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S:1, C:19, s. 225-270.

<https://www.turkhukuksitesi.com/serh.php?did=16553> s.e.t. 02.10.2021.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan etmektedir. Aksi bir durumun tespiti halinde Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi (TFM) hiçbir sorumluluğu kabul etmemektedir. Sorumluluk, çalışmanın yazarına aittir.

Katkı Oranı Beyanı: Söz konusu çalışmanın hazırlanması ve yazımı aşamasında yazarın katkı oranı %100'dür.

Varsa Destek ve Teşekkür Beyanı: Yoktur.

Çatışma Beyanı: Yoktur.

Ethics Statement: *The author declares that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In case of detection of a contrary situation, TFM does not have any responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.*

Contributions Statement: *Author has contributed 100% into preparing and writing this study.*

Statement for Support and Appreciation If Any: *None.*

Statement for Conflict of Interest: *None.*